

Universul copilăriei

ISSN 2784 – 3289

ISSN-L 2784 – 3289

Centrul Școlar pentru Educație
Incluzivă “Alexandru Roșca”,
Piatra Neamț

Prezenta lucrare se adresează elevilor, părinților acestora și cadrelor didactice din învățământul special, în scopul promovării unui set de valori și principii necesare oricărui copil, pentru stimularea creativității și a interesului pentru lectură a elevilor noștri.

Echipa de redacție:

Editor: Prof. Larisa Bodnar

Colegiu redacțional:

Prof. Anca Luca

Prof. Oana Doru

Prof. Nadia Marchelov

Prof. Dumitrache Lavinia

Prof. Amarinei Magda

Prof. Niculina Simion

Prof. Sabina Blanariu

Prof. Alina Muraru

Prof. Aurelia Bilașco

Prof. Crina Neamțu

Coordonator: Director, prof. Irina Bălțătescu

Universul copilăriei

Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă “Alexandru Roșca”, Piatra Neamț

Nr. 3/2023

Str. 1 Decembrie 1918, nr. 68, Piatra-Neamț, jud. Neamț

<https://www.cseialrosca.ro/revista-scolii-universul-copilariei>

Piatra-Neamț, 2023

Retrospectiva lunii ianuarie

prof. Larisa Elena Bodnar

prof. Anca Luca

Luna ianuarie a fost o lună plină de evenimente, care ne-au dat ocazia să consolidăm valorile pe care dorim să le transmitem elevilor noștri, prin intermediul unor activități frumoase.

Luna a debutat cu Ziua Culturii Naționale, zi în care îl sărbătorim pe marele Eminescu. Elevii noștri au adus un omagiu poetului nepereche al neamului românesc, recitând din cele mai frumoase poezii eminesciene, fredonând melodii și realizând desene și colaje în cinstea iubitului nostru poet Mihai Eminescu.

Pe 24 ianuarie elevii Centrului și-au onorat strămoșii, desfășurând activități prin care am încercat să le insuflăm valori precum patriotismul, dragostea de țară, respectul oentru cei care au luptat pentru Unire...

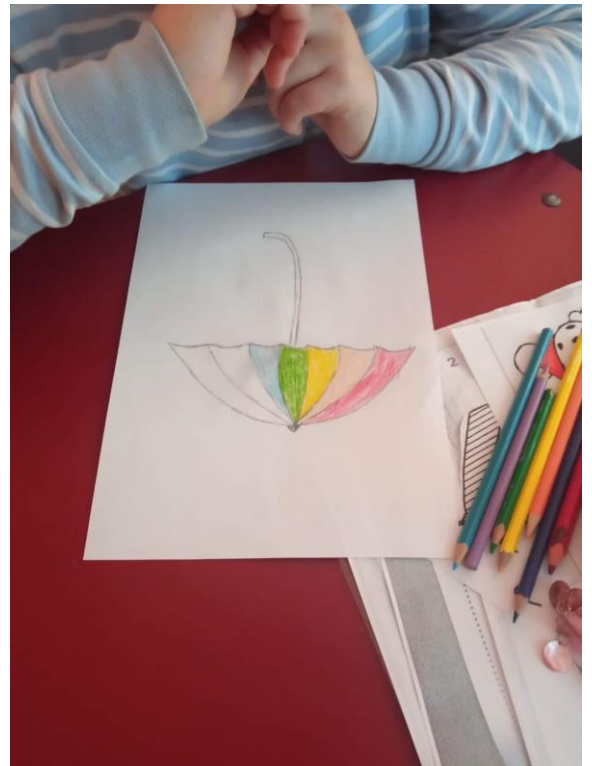
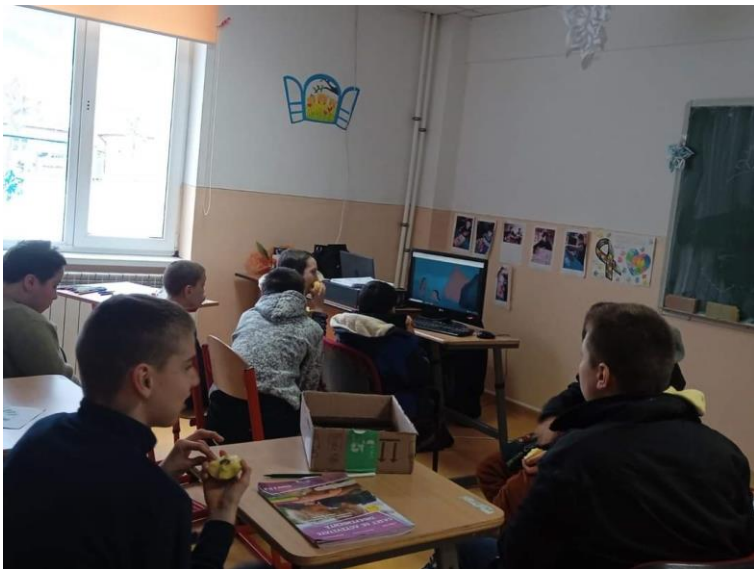

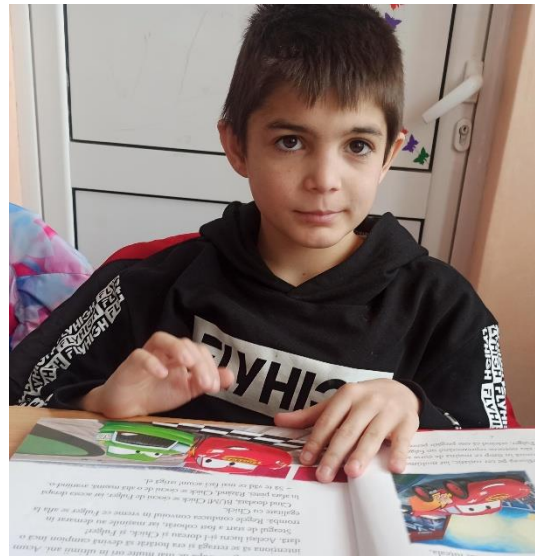
*” Cât or fi români pe lume
Cât va fi pe cer un soare
A lui Cuza mare nume
Să fiți siguri că nu moare.”
(Vasile Alecsandri)*

De ziua Internațională a Nonviolenței am desfășurat activități pentru a preveni comportamentele antisociale, oferind insigne cu mesaje pozitive și realizând desene și colaje.

Iar la final de lună, am marcat Ziua Cititului Împreună...

Modalități de dezvoltare a abilităților socio-emoționale

Înv.ed. Doru Oana

Inteligența emoțională din viața adultă își are originea în dezvoltarea competențelor emoționale și sociale în perioada preșcolară și cea școlară, acestea fiind o perioadă de achiziții fundamentale în plan emoțional, social și cognitiv. Competența emoțională reprezintă abilitatea indivizilor de a se adapta atât la propriile emoții cât și la emoțiile celorlalți, pe când competența socială se referă la abilitatea copiilor de a forma relații sociale funcționale cu ceilalți copii și cu adulții din viața lor.

Competențele emoționale precare expun copiii riscului de a dezvolta diverse forme de psihopatologie, precum crize de furie necontrolată, agresivitate, anxietate, depresie etc, având drept consecință comportamente antisociale, renunțarea la școală, dependență de droguri etc.

Competențele emoționale influențează dezvoltarea cognitivă a copiilor, pregătirea și adaptarea la mediul și cerințele școlare. De exemplu, un copil cu reacții frecvente de teamă în situații de evaluare își orientează atenția spre gestionarea fricii resimțite, în detrimentul utilizării acestora pentru realizarea sarcinilor școlare.

Competențele sociale insuficient dezvoltate duc la dificultăți în formarea și menținerea relațiilor sociale, în consecință copiii pot fi marginalizați și respinși, petrecând mai mult timp jucându-se singuri, ceea ce contribuie la izolare și la interacțiuni limitate cu copiii de aceeași vârstă. Lipsa popularității printre colegi și izolarea au drept consecințe formarea unei imagini negative despre capacitatea copilului de a face față interacțiunilor sociale, care se manifestă prin evitarea celorlalți copii și duc la anxietate și depresie.

S-a constatat că acei copii care au abilități sociale slab dezvoltate au dificultăți în a urmări instrucțiunile educatorului, nu se pot concentra suficient și nu reușesc să îndeplinească sarcinile la un nivel optim ceea ce duce la o slabă adaptare la cerințele școlare și, în cazuri extreme, la absentism și abandon școlar.

Terapia Rațional- Emotivă și Comportamentală (REBT), bazată pe cercetările lui Albert Ellis (1980) pornește de la ideea că problemele emoționale sunt rezultatul unui stil de gândire deficitar

cu privire la evenimente și nu acestea în sine. Modelul ABC al perturbărilor emoționale, în care A reprezintă evenimentul activator, B- convingerile despre acesta, iar C- consecințele emoționale și comportamentale arată importanța convingerilor asupra acțiunilor. Astfel, distresul emoțional este cauzat de convingeri iraționale de genul:

- “Eu trebuie să mă descurc bine și să câștig aprobare pentru ceea ce fac, pentru că, altfel, sunt considerată o persoană de nimic.”
- “Ceilalți trebuie să mă trateze cu considerație și bunătate exact în modul în care îmi doresc eu, iar dacă nu o fac, societatea sau universul ar trebui să îi pedepsească.”
- “Mediul în care trăiesc eu trebuie organizat astfel încât toate să le primesc ușor, să nu mi se întâmple nimic nedorit.”

Mai concret, în cazul copiilor de vârstă școlară, vom auzi următoarele afirmații: “este cumplit că nu mă plac; sunt o persoană rea dacă greșesc; totul trebuie să se întâmple așa cum vreau eu; trebuie să primesc cu ușurință ceea ce vreau; lumea trebuie să fie dreaptă; trebuie să câștig; este mai bine să evit provocările decât să risc eșecul; trebuie să mă conformez grupului; nu suport să fiu criticat; este vina părinților mei că sunt nefericit; nu pot face nimic pentru a depăși starea în care sunt.”(Waters, 1982) Imediat ce am identificat aceste atitudini disfuncționale, începe etapa următoare, respectiv etapa D, disputarea convingerilor iraționale referitoare la eveniment pentru a fi înlocuite cu cele raționale, care sunt însoțite de emoții adaptative.

Vernon (2006) prezintă cazul lui Andrei, un băiat care nu a fost invitat la petrecerea unui coleg. Acesta se simte supărat (C- consecința emoțională) pentru că nu a fost invitat la petrecere (A- evenimentul activator) deoarece gândește că e groaznic că nu a fost invitat și că prietenul său trebuia să îl invite, drept pentru care trage concluzia că e o persoană lipsită de valoare (B- convingerea irațională). Autoarea exemplifică câteva întrebări cu ajutorul cărora Andrei să pună sub semnul îndoielii aceste convingeri: “Doar pentru simplul fapt că nu ai fost invitat la petrecere înseamnă că nu ești bun de nimic?”; ”Care ar putea fi alte motive pentru care nu ai fost invitat la petrecere?”; ”Să presupunem că ești singurul care nu a fost invitat, ar fi chiar așa de groaznic încât să nu poți suporta?”etc.

De ce ar trebui educația elevilor, chiar și a celor cu CES, să conțină activități prin care să îi ajutăm să se ajute pe ei înșiși, punându-le la dispoziție concepte pozitive despre sănătatea mentală? Autoarea, Vernon (2006), susține că nucleul de convingeri iraționale pe care metoda REBT încearcă să le modifice este legat de multe din problemele cotidiene întâmpinate în cadrul școlar:

- Echivalarea propriei valori cu performanța și, în consecință, lipsa unui sentiment de mulțumire de sine;
- “Catastrofarea” evenimentelor;
- Reacții în modalități autodefensive (de exemplu, recurgerea la consum de alcool sau de droguri) ;
- Generalizarea excesivă și pierderea perspectivei asupra problemei, urmată de reacții impulsive (în cazuri extreme, chiar suicid) ;
- Nerăbdarea în atingerea scopurilor generată de convingeri iraționale de tipul “totul ar trebui să fie ușor” ;

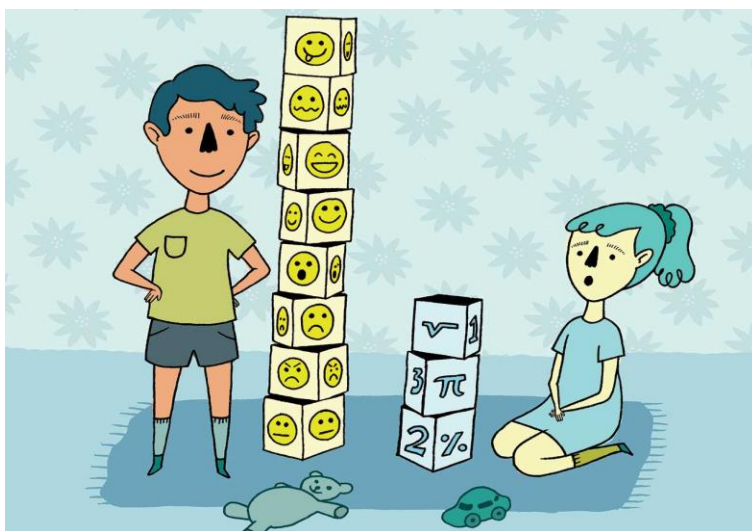
Concluzia e că eforturile de a preveni sau de a remedia comportamentele nedorite ale elevilor ar fi superficiale dacă nu ne-am îndrepta atenția asupra învățării acestora să gestioneze mai bine emoțiile negative prin schimbarea cognițiilor.

Activitățile propuse se axează pe conceptele iraționale de bază, prin intermediul diverselor activități participative și întrebări deductive. De exemplu, activitatea “Roata emoțiilor” are drept obiectiv dezvoltarea vocabularului referitor la emoții. Elevilor le este arătat jocul “Roata emoțiilor” la care fiecare participant va încerca să explice emoția la care s-a oprit brațul roții și va da exemple din viața lui în care s-a simțit la fel. Discuțiile vor fi centrate pe întrebări referitoare la conținut (“Au fost emoții pe care nu le-ați trăit niciodată?”, “Au fost unele din exemplele pe care le-au dat ceilalți colegi similare cu ceea ce ați trăit voi când ați avut una din aceste emoții?”) sau întrebări de personalizare (“Care dintre emoții vi se par cele mai plăcute/neplăcute?”, “Ce ați învățat despre emoțiile voastre și despre emoțiile celorlalți?”).

Catrinel A. Ștefan și Kállay Éva (2010) propun activitatea “Pălăria magică pentru soluții”, în care se urmăresc competențe specifice precum rezolvarea de probleme și identificarea etichetelor verbale ale emoțiilor prin înțelegerea faptului că un comportament are consecințe asupra emoțiilor persoanelor implicate și prin analizarea unei situații din mai multe perspective. Pe scurt, activitatea presupune interpretarea unei scenete simple cu două păpuși manevrate de către propunător cu următorul scenariu:

“Radu smulge jucăria din mâna lui Alex, drept urmare acesta începe să plângă. Cum se simte Alex (identificarea emoției de tristețe)? Pentru că nu vrea să rămână fără jucărie, Alex începe să îl lovească pentru a o recupera. Ce fac Radu și Alex? Cum se simt fiecare în parte? (identificarea emoției de furie ca reacție la comportamentul agresiv)”.

În partea a doua parte a activității, propunătorul va da pălăria magică unuia dintre elevii participanți care este solicitat să povestească întâmplarea, să presupună ce emoții simt cei doi protagoniști și să propună o soluție pentru ca aceștia să nu se mai certe. Autoarele recomandă să laudăm eforturile copiilor de a identifica consecințele și să apreciem orice soluție oferită pentru că activitatea urmărește să ajutăm copiii în dobândirea strategiilor de rezolvare de probleme adecvate vârstei.

Impactul deficiențelor vestibulare, de postură asupra comportamentului de comunicare al copilului cu TSA

profesor psihopedagog Nadia Marchelov

Prezentul referat constituie o integrare teoretică al aspectelor cu caracter în mod deosebit aplicative prezentate în cadrul unui workshop la care am asistat: Impactul deficiențelor vestibulare, de postură și a dispraxiei asupra dezvoltării copilului- identificare și intervenție”, populația școlară țintă fiind copiii diagnosticați cu TSA dar și cei cu unele dificultăți de integrare senzorială.

“Conform noilor reglementări stabilite prin DSM V (Manualului de Diagnostic și Statistică a Tulburărilor Mintale al Asociației Americane de Psihiatrie, ediția a 5-a, 2013), termenul de „autism” nu mai desemnează o tulburare specifică, ci o categorie de tulburări, denumită „Tulburări din spectrul autismului (TSA)”, care includ diagnosticele anterioare de autism, sindrom Asperger, tulburare pervazivă de dezvoltare, tulburare dezintegrativă a copilăriei, mai puțin sindromul Rett (considerat sindrom genetic).

Tulburările din spectrul autismului fac parte din categoria tulburărilor de neurodezvoltare (alături de dizabilitatea intelectuală, tulburările de comunicare, ADHD, tulburările de dezvoltare motorie și tulburările specifice de învățare), au substrat neurobiologic și debut în copilăria timpurie. Pentru stabilirea diagnosticului de TSA, trebuie să fie întrunite următoarele criterii:

A. Deficite persistente în comunicarea socială și interacțiunea socială, în toate contextele, care nu se manifestă ca întârzieri de dezvoltare generală și se regăsesc în toate cele 3 arii descrise mai jos:

1. Deficite în reciprocitatea socio-emoțională: pornind de la abordare socială anormală și imposibilitatea menținerii unei conversații din cauza lipsei de reciprocitate afectivă, emoțională, de interese și ajungând până la absența totală a inițierii sau răspunsului la interacțiunile sociale.

2. Deficite în comportamentele de comunicare non-verbală folosite în interacțiunea socială: pornind de la comunicare non-verbală și verbală slab integrate, la anormalități în contactul vizual și limbajul corporal sau deficite în înțelegerea și folosirea gesturilor și până la absența completă a expresiilor faciale și a gesturilor în comunicare.

3. Deficite în dezvoltarea, menținerea și înțelegerea relațiilor sociale: pornind de la dificultăți de adaptare a comportamentelor în funcție de contextele sociale diferite, dificultăți în participarea la jocuri imaginative și la formarea prietenilor, până la absența totală a interesului pentru ceilalți oameni.

B. Comportamente, interese și activități restrictive, repetitive, manifestate în cel puțin 2 dintre următoarele arii:

1. *Mișcări motorii, utilizare de obiecte sau vorbire stereotipe (repetitive): stereotipii motorii simple, alinierea jucăriilor sau fluturarea obiectelor, ecolalie și fraze idiosincratice (amestecuri de cuvinte care au semnificație doar pentru persoana care le emite).*

2. *Persistență și inflexibilitate la rutină, tipare ritualice de comportament verbal și nonverbal (ex. rezistență excesivă la schimbări mici, dificultăți de tranziție de la o acțiune la alta, tipare rigide de gândire, ritualuri de salut, nevoia de a urma aceeași rută sau de a mânca aceeași mâncare zilnic).*

3. *Interese fixiste, foarte restrictive, manifestate cu o concentrație sau intensitate anormale (ex. atașament sau preocupare puternică pentru obiecte neobișnuite, manifestări excesive sau perseverente ale unor interese).*

4. *Hiper sau hiporeactivitate la stimuli senzoriali sau un interes neobișnuit pentru aspectele senzoriale ale mediului înconjurător (ex. indiferență aparentă la durere/temperatură, reacții adverse la sunete sau texturi specifice, mirositul sau atinsul excesiv al obiectelor, o fascinație vizuală pentru lumină sau mișcare).*

C. Simptomele trebuie să fie prezente din copilăria timpurie (dar pot să nu se manifeste până când cerințele sociale nu depășesc capacitățile limitate sau pot fi mascate de strategii învățate mai târziu în viață).

D. Simptomele cauzează impedimente semnificative în funcționarea zilnică socială sau ocupațională.

E. Aceste simptome nu sunt explicate mai bine de o tulburare intelectuală sau o întârziere globală în achiziții. Tulburarea intelectuală și tulburările de spectru autist pot coexista, iar pentru diagnosticul de comorbiditate este necesar un nivel mai scăzut al comunicării sociale față de cel așteptat pentru nivelul general de dezvoltare.

În DSM V este introdusă, ca noutate, și clasificare tulburărilor din spectrul autismului după nivelul de severitate, astfel:

Nivel de severitate 1

– Necesită suport

– *Comunicare socială: în lipsa sprijinului, deficitul în comunicarea socială cauzează dificultăți notabile. Are dificultăți în inițierea interacțiunilor sociale și prezintă clar răspunsuri atipice sau eșec la inițiativa socială a celorlalți. Poate părea că are un interes scăzut pentru interacțiunile sociale.*

– *Interese restrictive și stereotipii comportamentale: preocupările, ritualurile fixe și/sau comportamentele repetitive cauzează o afectare semnificativă a funcționării în unul sau mai multe contexte. Rezistența la încercările celorlalți de a-i întrerupe comportamentele repetitive, ritualurile sau la distragerea de la interesele fixe.*

Nivel de severitate 2

– Necesită suport substanțial

-Comunicare socială: deficite importante ale abilităților verbale și nonverbale de comunicare socială; deficitele sociale sunt evidente, chiar dacă primește sprijin; inițiere limitată a interacțiunilor sociale și răspuns redus sau anormal la inițiativa socială a celorlalți.

-Interese restrictive și stereotipii comportamentale: preocupări, ritualuri fixe și/sau comportamente repetitive, care apar suficient de frecvent pentru a fi evidente observatorului obișnuit și care interferă cu funcționarea în diferite contexte. Suferința sau frustrarea este evidentă la întreruperea comportamentelor repetitive; dificil de distras de la interesele fixe.

Nivel de severitate 3

-Necesită suport foarte substantial

-Comunicare socială: deficite severe ale abilităților verbale și nonverbale de comunicare socială, care cauzează afectarea severă a funcționării; inițiere foarte limitată a interacțiunilor sociale și răspuns minim la inițiativa socială a celorlalți.

-Interese restrictive și stereotipii comportamentale: preocupări, ritualuri fixe și/sau comportamente repetitive, care cauzează disfuncționalități în toate ariile. Suferință marcantă când ritualurile sau rutinele sunt întrerupte; foarte dificil de distras de la interesele fixe sau revenire rapidă la ele. ” (Maria Petrea -Tulburările din spectrul autist)

Literatura științifică de specialitate atrage, în actualitate, atenția asupra importanței dificultăților de integrare senzorială care par a fi specifice diagnosticului de TSA. Dificultățile de integrare senzorială se manifestă prin incapacitatea de a selecta și sintetiza optim în percepții abundența fluxului senzorial. În această situație, creierul devine “supraîncărcat ” de stimuli determinând variate comportamente de apărare: criză, retragere, fugă. De asemenea, literatură de specialitate actuală studiază nuanțat relația de cauzalitate dintre deficitul de integrare senzorială în autism și comportamentele considerate diagnostic :slaba performanță social, etc.

Acest workshop abordează tema menționată anterior într-o manieră aplicativă :atrage atenția mai întâi asupra faptului că deficitul de integrare senzorială se manifestă diferit în cazul fiecărui copil, de obicei la nivelul unui sistem senzorial sau altul : văz, auz, etc . De asemenea, lipsa unei integrări perceptive optime poate fi apreciată având la bază hiporeactivitatea sau hipereactivitatea unui sistem senzorial problematic în cazul unui copil și particularizează acest demers la nivelul sistemului vestibular.

Sistemul vestibular stabilizează corpul în spațiul tridimensional în care acesta evoluează și contribuie la percepția stabilă a acestuia, având rol în realizarea echilibrului static și dinamic al organismului. Receptorii vestibulari oferă informații despre postura capului și a corpului, în stare de repaos sau mișcare a organismului . Funcția vestibulară se realizează prin intermediul celor trei canale semicirculare, a utriculei și saculei. Canalele semicirculare percep mișcările de rotație ale capului. Mișcările ochilor,

echilibrul, tonusul muscular sunt aspect în ale căror modulare sistemul vestibular are semnificația sa aparte.

Hiporeactivitatea vestibulară sau, dimpotrivă hipereactivitatea vestibulară pot sta la baza unei simptomatologii specifice influențând comportamentul de comunicare și social al copilului. Cunoașterea acestor particularități ale copilului poate îndepărta disfuncționalități ce influențează comunicarea optima cu copilul. De obicei, ele se concretizează mai întâi, în comportamentul copilului în comportamente de căutare sau dimpotrivă de evitare a unor categorii specifice de stimuli.

Hiporeactivitatea vestibulară poate influența apariția unei deficiențe vestibulare care poate duce la dificultăți de coordonare psihomotorie, dificultăți de lateralizare, etc iar evaluarea ei implică și aspect care țin de observarea posturii, coordonării bimanuale, lateralitate, etc. În aceste situații se recomandă activități care să îmbunătățească procesarea vestibulară :experiențe de mișcare-leagăne, etc, de echilibru-bicicletă, ș.a.m.d.

Hiperreactivitatea vestibulară poate duce la disfuncționalități variate care se manifestă în mod particular în cazul fiecărui copil și implică de obicei activități liniștitoare, ritmice, lente.

Cred că este vorba de măiestria fiecărui profesor să intuiască, apoi să observe sistematic, să identifice, să evalueze și să intervină optim în situațiile determinate de deficitul de integrare senzorială, fie hiporeactivitate, fie hiperreactivitate, la nivelul unui sistem senzorial sau altul.

Literatura de specialitate actuală atrage atenția asupra faptului că acest tip de deficit stă la baza multor comportamente dezaptative ale copilului cu TSA.

Influența stilurilor parentale asupra comportamentului preadolescentului

Prof. Dumitrache Lavinia Irina

Prof. Gotcă Ioan

Prof. Bălțătescu Irina

Prof. Amarinei Magda

1. Preadolescența - aspecte teoretice

1.1 Identificarea conceptului

Preadolescența sau pubertatea reprezintă etapa de dezvoltare a unui copil aflat la vârsta între 10/11 – 14/15 ani care se caracterizează prin creștere accentuată, maturizare intensă (mai ales sexuală) și prin structurarea complexă a personalității. Din punctul de vedere al stadialității dezvoltării, preadolescența se suprapune peste școlaritatea mijlocie (ciclul școlar gimnazial).

1.2 Modificările majore caracteristice preadolescenței

Modificările majore caracteristice acestui stadiu îi conferă preadolescenței statutul de „stadiu desinestător ținând seama de activitatea fundamentală a acestei perioade” (Crețu, 2016, p 240). Aceste modificări se produc pe toate planurile ființei, într-o deplină corespondență și interdependență, dar noi ne vom opri la trei dintre aceste aspecte, relevante pentru această lucrare.

Astfel, *în plan psihologic*, modificările fizice (de creștere, de dezvoltare sexuală) dau naștere unor trăiri confuze și, deseori, de disconfort. De exemplu, apariția acnee și a transpirațiilor abundente dezvoltă modificări la nivelul stimei de sine și a imaginii de sine. Se pot crea anumite complexe și blocaje interioare care, negestionate corespunzător, pot crea probleme de natură comportamentală și emoțională cum ar fi: manifestări din aria tulburărilor depresive și anxioase, tendința de abandon școlar, tentative de suicid cu caracter demonstrativ, agresivitate și autoizolare.

În plan intelectual, dezvoltarea este direct legată de cea psihică generală. Pe de altă parte, *dezvoltarea psiho-socială* a puberului se datorează numeroaselor contacte sociale de care are parte în această perioadă. Odată cu dezvoltarea vieții interioare se dezvoltă foarte mult și complexitatea trăirilor afective.

1.3 Pattern-ul comportamental specific preadolescenței

În ceea ce privește pattern-ul comportamental se desprind două mari tendințe, recunoscute de majoritatea teoreticienilor:

- Relațiile din clasă consolidează sentimentele de colegialitate, de solidaritate și de prietenie. Se poate spune că acum încep să se facă investiții afective în afara familiei. Este vorba de prietenii stabile.

- În aceeași perioadă se vor produce anumite schimbări în relațiile afective ale celor două sexe, o anumită „erotizare” a acestora (Șchiopu & Verza, 1995, p. 225). Aceste caracteristici se cristalizează și se mențin pe parcursul următoarelor etape ale dezvoltării.

Pe de altă parte, spiritul competițional dezvoltă sentimente precum: admirația, sentimentul de eșec, frustrare, teamă și suspiciune.

În relațiile cu părinții, stările afective devin mai tensionate, ca urmare a manifestării opoziției. Cu toate că tendința spre independență a puberului devine din ce în ce mai evidentă, se manifestă și nevoia de ocrotire și afecțiune din partea părinților. De aceea, părinții vor fi nevoiți să găsească o cale de comunicare eficientă pentru a armoniza aceste laturi contradictorii ale personali-tății preadolescentului. Această cale trebuie să aibă la bază înțelegerea specificului acestei vârste.

De multe ori, diferențele de gândire și cele culturale dintre părinți și copii pot da naștere unor conflicte psihologice destul de greu de rezolvat, acestea fiind și de evoluția contemporană a unor noi domenii care implică activități cum ar fi: jocurile pe calculator, utilizarea platformelor online de socializare, însușirea comportamentală și ideologică din noile tendințe promovate prin anumite genuri de muzică idedite, prin diverse seriale de televiziune etc.

1.4 Dezvoltarea personalității și a conștiinței de sine a preadolescentului

Personalitatea preadolescentului se dezvoltă în strânsă legătură cu creșterea și dezvoltarea conștiinței morale. L. Kohleberg (1976), susține faptul că acceptarea regulilor sociale are loc între 13 și 17 ani iar dezvoltarea responsabilității morale, atâta timp cât se bazează pe morala proprie, devine element de satisfacție și sursă a respectului față de sine, fiind mult mai stabilă în caracteristicile sale și mai flexibilă în accesare decât o instanță morală exterioară (cum e cea parentală) însușită fără filtrul personal de gândire, cum este specific vârstelor mici.

Tot acest proces complex de maturizare fizică și de dezvoltare a trăsăturilor de personalitate formează comportamente stabile spre sfârșitul perioadei. Autori precum Ursula Șchiopu și Emil Verza (1995, p. 216) consideră că există trei factori care duc la intensificarea în mod deosebit în acest stadiu a conștiinței de sine și a cunoașterii de sine, și anume:

- schimbările corporale prin care trece puberul și care se impun conștiinței sale;
- capacitate cognitivă care-i permite să înțeleagă mai bine locul lui printre ceilalți;
- schimbarea atitudinilor și cerințelor celor din jur față de preadolescentul care nu mai este acum tratat ca un copil.

În această perioadă, viața socială se trăiește la o intensitate maximă, grupurile constituite pentru diverse activități precum jocul sau învățatul prezintă o mare stabilitate.

2. Rolul părinților și al familiei în dezvoltarea psiho-emoțională și comportamentală a copiilor

2.1 Familia - mediul natural de dezvoltare a copilului

Dimensiunea afectivă, cognitivă, socială și etică a relațiilor părinți-copii ocupă un loc considerat major în sânul proceselor educative necesare pentru a crește un copil (Durning, 1995). A. Berge consideră că familia constituie mediul natural al copilului, având o influență hotărâtoare asupra dezvoltării acestuia. Această influență diferă de la o familie la alta, în funcție de modelul educațional pe care-l reflectă.

Familia este o formă socială de bază, realizată prin căsătorie sau concubinaj neformal, care unește un bărbat și o femeie (părinți) și pe descendenții acestora (copiii necăsătoriți).

2.2 Importanța stilurilor parentale în determinarea psihocomportamentală a copilului

Un rol fundamental în determinarea influenței părinților asupra dezvoltării psihocomportamentale a copiilor îl reprezintă stilurile educative din familie sau generic spus, stilurile parentale. Adler (1937/1995) definea conceptual de stil parental ca totalitatea acțiunilor și atitudinilor figurilor parentale față de copil. Conceptul de „stil parental” a fost dezvoltat de Diana Baumrind care îl definește ca fiind „structurarea specifică a anumitor valori, practici și comportamente, ce se caracterizează printr-un anumit raport stabilit între controlul și afecțiunea parentală” (D. Baumrind, 1991 b apud Nicoleta Turliuc, 2007, p 228).

Adler susținea că educația copilului începe imediat după naștere, și în mare măsură aceasta este opera mamei. Adler acordă figurii materne un rol principal în socializarea copilului. Osterrieth (1976, apud Bonchiș 1998, p 101) subliniază că „prezența mamei este o necesitate resimțită de copil, dar nu e suficientă în conturarea unei personalități sănătoase, deoarece copilul are nevoie de dragoste”. De aceea definiția, unanim acceptată, în ceea ce privește stilul parental face referire la un „un pattern general de creștere a copiilor adoptat de un părinte, definit prin combinația de căldură și control pe care acesta o oferă copilului” (Bonchiș, 2011, p.73).

Din cauza faptului că părinții diferă mult între ei, stilurile parentale nu sunt identice pentru toți părinții, totodată putem afirma că nu există stiluri parentale pure în practică. Există însă, după anumiți cercetători, stiluri parentale predominante. Așadar „unii sunt mai calzi, relaxați, interesați de îngrijirea și educarea copilului; alții sunt reci, indiferenți și tensionați. Unii exercită un control intens, alții sunt indulgenți. Unii se centrează pe copil implicându-se mai mult în viața acestuia, alții se centrează pe propria persoană, fiind mai preocupați de propriile interese și activități” (Rita L. Atkinson et al, 2001, p.584).

La polul opus se află părinții care sunt centrați pe propria persoană, resping copilul și manifestă ostilitate și neacceptare. Cealaltă dimensiune numită și *control parental* sau *exigență* se referă la comportamentele de disciplină impuse copilului.

Disciplinarea se referă la impunerea unui ansamblu de atitudini și comportamente adecvate, având ca scop facilitarea adaptării la diferite situații și respectarea regulilor de conviețuire socială, reguli acceptate de societatea în care trăim (Bonchiș, 2011, p. 74).

2.3 Principalele stiluri parentale

Combinând aceste două dimensiuni, se disting patru stiluri parentale: stilul parental exigent, stilul parental autoritar, stilul parental permisiv și stilul parental neimplicat.

Stilul parental exigent combină niveluri înalte ale căldurii și controlului, părinții fiind centrați pe copil. Părinții manifestă sensibilitate și își exprimă frecvent afecțiunea față de copil. În același timp impun anumite standarde de conduită înalte, argumentându-și motivele care stau la baza acestor așteptări. Cerințele formulate față de copil sunt realiste deoarece acești părinți le cer copiilor să se comporte potrivit vârstei, dar și abilităților proprii. Alte caracteristici ale acestui stil

parental sunt: respectarea disciplinei, stabilirea clară de reguli și monitorizarea respectării acestora, consecvența în ceea ce privește propriul comportament, comunicare și preocupare pentru copil. Părerile copilului sunt ascultate întotdeauna și îi este permis să-și formuleze puncte de vedere proprii asupra anumitor situații. Baumrind notează că stilul parental exigent se caracterizează „printr-un control ferm în contextul unei relații calde și favorabile” (apud Harwood, Miller și Vasta, 2010, p 734).

Stilul parental autoritar cuprinde niveluri ridicate ale controlului, dar și un nivel scăzut al căldurii părintești. Părinții autoritari impun standarde extrem de severe în privința comportamentului copiilor, pe fondul unor amenințări și pedepse exagerate. Extrem de multe reguli trebuie respectate, indiferent de nevoile reale ale copilului. Copiii nu sunt ascultați atunci când doresc să-și exprime punctul de vedere, îngreunându-li-se dezvoltarea procesului de luare a deciziilor și capacitatea de a se descurca singuri. Părintele autoritar induce copilului frică, nu manifestă căldură sau afecțiune.

Stilul parental permisiv indică niveluri ridicate ale căldurii dar niveluri scăzute ale controlului. Acești părinți sunt centrați pe copii, exprimând un grad mare de acceptare și toleranță față de copil și copilul este încurajat să își exprime punctul de vedere. Însă acest tip de părinți evită confruntările directe cu problemele comportamentale ale copiilor și părinții comunică ineficient cu copilul. Ignoră comportamentul inadecvat al copiilor și intervin numai când comportamentul acestora are consecințe grave. Nu reușesc să impună anumite reguli și chiar dacă uneori impun anumite reguli, nu manifestă consecvență în aplicarea lor. Nivelurile scăzute de control caracterizează stilul parental permisiv ((Harwood, Miller și Vasta, 2010).

Stilul parental neîmplicat (neangajat sau neglijent) reunește nivelurile scăzute ale celor două dimensiuni, căldură și control. Acești părinți manifestă un nivel redus de încurajare și susținere a copilului și ajung pînă la detașare și neimplicare emoțională. Copiilor nu li se impun reguli și nici nu li se acordă susținere și control.

Stilurile menționate nu sunt foarte distincte în viața de zi cu zi, mulți părinți fac apel la patternuri diferite în contexte diferite în cadrul unei relații dinamice părinte - copil.

În literatura de specialitate mai există și alte descrieri ale stilurilor parentale din perspectiva altor autori.

Putem afirma că majoritatea persoanelor își dezvoltă stilul parental înainte de apariția copiilor, însă cu certitudine în primii ani de viață ai acestuia. Stilul parental reprezintă modul de structurare al familiei.

2.4 Efectele stilurilor parentale asupra comportamentului preadolescentului

Diana Baumrind a formulat câteva aspecte interesante cu referire la fiecare stil propus de dânsa și a influențelor pe care acestea le exercită asupra copiilor:

Stilul exigent, subliniază autoarea, este asociat cu rezultate pozitive ale copilului (apud Harwood, Miller și Vasta, 2010, p 734). Copiii a căror părinți se încadrează în acest stil sunt mai independenți și înregistrează valori ridicate ale stimei de sine. Comportamentele manifestate sunt, cel mai frecvent, dezirabile și adaptate la normele de conduită. În ceea ce privește activitatea școlară acești copii manifestă sociabilitate, curiozitate, sunt prietenoși înregistrând un nivel ridicat

de popularitate printre cei de vârsta lor. Sunt cooperanți și receptivi la mesajele de părinți având o relație bună cu aceștia. Aceștia se vor descurca destul de bine la școală deoarece părinții i-au motivat într-un mod variat și constant pentru activitatea școlară. Copiii cu părinți exigenți prezintă o probabilitate scăzută să recurgă ulterior la comportamente deviante (Bonchiș 2011). Un copil acceptat de părinți și care se bucură de o comunicare adecvată cu aceștia, alături de acceptarea de sine, dezvoltă și un nivel mai ridicat de acceptare a celorlalți, cât și, implicit, toleranță și relații pozitive cu ceilalți.

Atitudinea autoritară a părinților se soldează cu efecte negative asupra copiilor. Acest pattern poate fi influențat atât de mamă cât și de tată. Tatăl pretinde respect și ascultare, raportându-se la un set de standarde înalte. Copiii ai căror părinți manifestă atitudine autoritară, dovedesc competențe și responsabilități moderate, fiind lipsiți de spontaneitate (Atkinson et al, 2002). Totodată, neimplicarea copilului poate fi începutul unui stadiu regresiv. Copilul decodifică comportamentul hiperprotector a părinților ca lipsă de încredere în capacitatea acestuia de a se descurca singur. De aceea efectele pe termen lung sunt devastatoare: stimă de sine și încredere în forțele proprii este adesea scăzută, iar adultul care se va comporta asemenea unui copil se va integra mai greu în lumea celor mari, a celor deja maturizați, atât biologic, cât și psihic (Anghel, 2010). Pe fondul acestor legături cu părinții copiii tind să devină timizi, inhibați sau se pot manifesta ca persoane rebele și autoritare.

De exemplu, un tată excesiv de autoritar este o persoană slabă ce își exercită autoritatea pe baza unor răbufniri sporadice, ceea ce crează stări negative copilului precum: inhibiția, frica, instabilitatea, sau la apariția sentimentului de frustrare ceea ce va genera manifestări agresive. Mitrofan (1992) consideră că acest tip de atitudine poate duce la o agresivitate latentă, care, neputându-se manifesta în cadrul familiei va răbufni în alte contexte.

Copiii ai căror părinți manifestă un *stil parental indulgent sau permisiv* manifestă frecvent o bună-dispoziție, dovedind mai multă vitalitate decât copiii cu părinți autoritari. Totuși ei tind să manifeste încredere și stimă de sine scăzută, incapacitate de a persevera când se confruntă cu sarcini dificile sau de a-și asuma responsabilități pe care să le ducă la bun sfârșit. Pe acest fond se produce o creștere a comportamentelor inadaptative ale copiilor, ca urmare a ignoranței lor, cu consecințe destul de grave asupra activității de învățare. Acei copii care au părinți indulgenți prezintă un nivel mai ridicat de impulsivitate, dependență față de adulți și imaturitate. Aceasta se datorează comportamentului pasiv al părinților în relația cu ei.

În cazul copiilor ai căror părinți manifestă un *stil parental neimplicat* se observă diverse probleme emoționale și de adaptare cum ar fi atașamentul insecurizant dezvoltat față de aceștia din cauza faptului că părinții sunt centrați pe propria persoană și nu asupra copilului. Ținând seama de aceasta, în acord cu anumiți autori, putem concluziona că acest tip de stil parental este asociat cu o „slabă competență socială, pe măsură ce copiii cresc existând posibilitatea confruntării cu riscul crescut al consumului de droguri, cu delinvența și cu alte probleme de sănătate psihică. În cazuri extreme, stilul neimplicat se transformă în neglijare, o formă de abuz asupra copiilor, asociat cu o gamă largă de rezultate negative” (Harwood, Miller & Vasta, p. 735). Ca și în cazul atitudinii permissive descrise mai sus, comportamentul pasiv al părinților față de copil determină o serie de manifestări dezadaptate. Alder (1925), făcând referire la cazul unei fete de vârsta preadolescenței care era neglijată de părinți notează că „dacă un astfel de copil are impresia unui deficit de afecțiune față de el, atunci într-însul se dezvoltă un puternic sentiment de inferioritate,

cu toate consecințele care decurg de aici în direcția insuficienței pregătiri pentru viața socială” (p. 90).

3. Importanța climatului familial în dezvoltarea psihocomportamentală a preadolescentului

3.1 Studiu privind implicațiile climatului familial în dezvoltarea preadolescentului

Descriind implicațiile climatului familial în dezvoltarea copilului, Vince (1972, pp. 181-185) face referire la un experiment desfășurat de K Lewin, R Lippit și R. K White (1939) în care au fost implicați subiecți preadolescenți de 10 ani, atrași de activități artistice precum confecționarea de măști, împărțiți în patru grupe conduse de către un îndrumător. Cu toate că fiecare grup se formează pe o durată de 5 luni, îndrumătorii se schimbă o dată la 6 săptămâni și își exercită funcțiile conform unor norme de comportare diferite, fiecare grup trecând succesiv în trei tipuri de climat, precum: climatul autoritar, climatul democratic și climatul „lasă-mă să te las” sau „anarhic”.

În cazul *climatului autoritar* îndrumătorul decide în totalitate activitatea grupului inclusiv tehnicile și etapele, grupul nu știe niciodată ce are de făcut iar viitorul rămâne vag, îndrumătorul atribuie fiecărui membru al grupului, în mod individual, ce are de făcut fără să se consulte cu aceștia în prealabil.

Atitudinea îndrumătorului este în general distantă, neutră și impersonală. Când vine vorba de copiii care lucrează într-un *climat democratic*, lucrurile se schimbă. Astfel îndrumătorul se consultă cu copiii, aceștia fiind lăsați să decidă singuri în privința desfășurării activității. Cel mult îndrumătorul sugerează două sau trei procedee asupra cărora grupul poate să decidă, totodată fiecare copil are libertatea să-și aleagă activitatea care i se potrivește, atitudinea îndrumătorului rămâne obiectivă și realistă, el încearcând pur și simplu să joace rolul unui membru al grupului și execută partea lui de muncă fără a căuta să facă mai mult.

În ceea ce privește *climatul lasă-mă să te las*, copiii sunt lăsați singuri să ia decizii în timp ce îndrumătorul nu participă cu nimic la îndrumarea grupului cel mult acesta emite câteva rare comentarii asupra activităților în curs de desfășurare fără a căuta să influențeze grupul și nici să schimbe cursul evenimentelor. Detaliu important: pentru a neutraliza efectele eventuale și necontrolabile ale personalității individuale, cele trei roluri (autoritar, democratic, anarhic) sunt încredințate fiecăruia din cei patru îndrumători care participă la experiență. Aceștia adoptă, deci, când una când cealaltă din atitudini, în funcție de grupul cu care colaborează, evident un singur rol pentru un grup.

3.2 Tipuri de comportament ale preadolescentului în funcție de climatul social

Concluziile acestui experiment au reliefat faptul că comportamentul copiilor variază în mod spectaculos în funcție de climatul în care se desfășoară experiențele grupului:

- în cazul *climatului autoritar* grupurile sunt apatice și deseori foarte agresive, de fapt notează autorii „și apatia este tot o formă a agresivității care nu se poate exprima în mod liber deoarece chiar în grupurile cele mai apatice se remarcă explozii de furie, aceste

comportamente manifestându-se cu precădere în timpul perioadelor de tranziție când grupul schimbă climatul;

- în ceea ce privește *climatul „lasă-mă să te las”* copiii care lucrează în cazul acestui tip de climat lucrează într-o atmosferă de dezordine care se traduce printr-o stare de neliniște și cu toate că toți declară că le place îndrumătorul comportamentul lor este extrem de agresiv. Se pare că acest lucru este cauzat de lipsa perspectivelor pe care copiii îl resimt în cazul acestui tip de climat. Ca și în cazul climatului autoritar perioadele de tranziție sunt însoțite de agravări ale manifestărilor agresive deoarece copiii se simt eliberați de tensiunile lor interne;
- în privința *climatului democratic*, copiii au manifestat interes crescut pentru activitate, nivel de agresivitate scăzut sau chiar inexistent;

Concluziile acestui experiment reliefează, fără nici un fel de dubiu, că atmosfera și climatul, impuse de un anumit stil de relaționare își pun amprenta asupra comportamentelor pe care copiii le manifestă mai ales în relaționarea cu ceilalți.

Problemele de relaționare dintre părinți generate de un climat familial inadecvat cât și de un stil parental nepotrivit își pun amprenta asupra personalității copilului, afectându-i stima de sine, comunicarea, afectivitatea toate acestea pe fondul dezvoltării anumitor comportamente cu caracter deviant.

4. Abilități pe care părinții pot să și le dezvolte pentru îmbunătățirea relației cu preadolescentul

Principalele abilități pe care părinții le pot dezvolta, mai ales în cadrul activităților de consiliere psihopedagogică se referă la:

- **abilitatea de a comunica într-un mod pozitiv.** Comunicarea cu copilul este un proces complex și complicat, care se construiește în timp, cu multă răbdare și tact din partea părinților. Modul în care vorbesc părinții îi arăta copilului părerea lor despre el, afirmațiile lor influențând încrederea și prețuirea pe care acesta și-o acordă lui însuși. Într-o mare măsură limbajul adulților determină personalitatea copilului;
- **abilitatea de a-și face timp pentru copil** – părinții pot să-și ajute copiii făcându-și timp pentru ei. Copiii prosperă atunci când ambii părinți le dau: suport emoțional și financiar și se implică permanent. În caz de separare, un părinte nu are dreptul să înceteze să ofere timp și sprijin copilului din cauza eșecului celuilalt părinte de a se conforma ordinului de la tribunal privind timpul și sprijinul parental;
- **abilitatea de a acorda prioritate nevoilor copilului.** Nevoile de hrană, joacă, verbalizare, afecțiune, expansivitate ale copilului sunt în prim plan, înaintea celor personale de liniște, curățenie etc. Deși copilul poate părea gălăgios, dezordonat, răsfățat, nevoile sale trebuie, până la un anumit punct, puse în fața durerilor de cap pe care le provoacă;

- **abilitatea de a asculta copilul cu atenție.** Atenția pe care o acordă un părinte copilului său atunci când poartă o discuție cu acesta, îl poate face să se simtă mai iubit, mai apreciat și îl va face să apeleze la el, fără rezerve atunci când are o dilemă;
- **abilitatea de a accepta responsabilitatea satisfacerii nevoilor copilului și nu invers.** Această abilitate se referă la faptul că părinții trebuie să satisfacă nevoile de dezvoltare, afective și educaționale ale copilului. Unii părinți așteaptă ca propriii copii să le satisfacă nevoile, cum ar fi înțelegere, liniște, ajutor, lucruri pe care ei înșiși nu le-au primit de-o viață și pe care le cer vehement de la copil;
- **abilitatea de a trata copilul ca partener, nu ca subordonat.** Un studiu (Ionescu et al., 2006, p. 22-23) făcut în România pe 1720 de preadolescenți din 64 de școli și pe câte un părinte din rândul acestora a arătat, printre altele, că este foarte deficitară comunicarea dintre părinți și copii pe teme legate de viața lor cotidiană (activitate școlară, activități cu prietenii), dar și pe teme de mare interes pentru această etapă de vârstă (viitorul copilului, prietenia, dragostea, sexualitatea). O bună comunicare între părinți și tineri, împreună cufermitatea asociată, conduce la mai puține cazuri de depresie și anxietate în rândul tinerilor, promovând încrederea în sine și stima de sine;
- **abilitatea de a percepe copilul în mod realist.** Formarea unei imagini realiste a copilului înseamnă a ști cine este, ce vrea și ce poate. Formarea acestei imagini începe încă din copilărie, atunci când copilul devine conștient de corpul lui, de sentimentele, emoțiile, gândurile, abilitățile, aptitudinile și valorile proprii,
 - **abilitatea de a-și stăpâni propria durere și frustrare fără a se răsfărânge asupra copilului.** Această abilitate se referă la metodele prin care părinții își gestionează frustrarea și agresiunea, precum și de felul în care aceasta se răsfărânge asupra copilului;
 - **abilitatea de a-i oferi copilului experiențe noi, de a-l stimula cognitiv și afectiv.** Rolul crucial al părinților aici este de a pregăti mediul sigur și de a stimula suficient pentru a face copiii să crească punct de vedere fizic și mental;
 - **abilitatea de a-și dovedi dragostea față de copil.** Este mult mai ușor să influențezi un copil care știe că este iubit și acceptat decât un copil la care s-a strigat de când era mic, căruia părinții nu i-au adresat vorbe bune.
 - **abilitatea de a-și recunoaște greșelile.** De multe ori din teama de a nu își pierde autoritatea multor părinți le este teamă să recunoască că au greșit chiar și atunci când aceste greșeli sunt evidente. Acest fapt crează o stare de nemulțumire profundă și frustrare în rândul copiilor;
 - **abilitatea de a se schimba.** Dezvoltarea copilului și abordarea comportamentelor copilului într-o manieră constructivă, care nu rănește copilul, fac parte din abilitățile necesare unui părinte competent. La baza metodelor adecvate de management comportamental stau comunicarea și atenția îndreptată asupra nevoilor copilului. Astfel copiii vor fi încurajați să își dezvolte abilitățile și să se simtă bine cu ei înșiși;

- **abilitatea de a asigura securitatea copilului.** De atmosfera din familie depind sentimentele de siguranță sau nesiguranță, dezvoltarea capacităților sale intelectuale și afective;
- **abilitatea de a fi un bun model pentru propriu copil.** Copilul învață cel mai mult prin imitație iar valorile, atitudinile și deprinderile de viață pe care le surprinde în comportamentul părinților și le va însuși și el pe parcursul dezvoltării.

Din cele expuse mai sus reiese că asistența și consilierea psihopedagogică a părinților care întâmpină dificultăți de comunicare cu proprii copii se concentrează pe sprijinul acordat acestora în a dezvolta o relație normală cu copiii lor, bazată pe echilibru, iubire, respect, încredere, dar mai ales acceptare și susținere necondiționată. Esența consilierii psihopedagogice a părinților este aceea de a-i responsabiliza cu privire la viitorul copiilor lor, sprijinindu-i în a-l construi împreună cu aceștia.

5. Concluzii

Stilul parental reprezintă un pattern general de creștere a copiilor adoptat de un părinte, definit prin combinația de căldură și control pe care acesta o oferă copilului (Bonciș, 2011). De aceea unii părinți sunt mai calzi, relaxați, interesați de îngrijirea și educarea copilului; alții sunt reci, indiferenți și tensionați. Unii exercită un control intens, alții sunt indulgenți. Unii se concentrează pe copil implicându-se mai mult în viața acestuia, alții se concentrează pe propria persoană, fiind mai preocupați de propriile interese și activități (Rita L. Atkinson et al, 2001). Stilurile parentale depind nu numai de personalitatea părintelui sau de modelul său educativ, ci și de alți factori la fel de importanți precum: caracteristicile mediului, tradițiile, modelele culturale, condițiile sociale, structura familiei (Harwood, Miller și Vasta, 2010).

Se pare că aceste modele parentale de relaționare cu copiii își pun foarte mult amprenta asupra comportamentelor în sensul că modelele parentale autoritare și permissive predispun mult mai mult la dezvoltarea anumitor comportamente deviante, inclusiv agresive, în comparație cu acele stiluri de relaționare părinte-copil caracterizate de flexibilitate. Așadar autori și cercetători precum K Lewin, R Lippit & R. K White (1939), Vince (1972), Mitrofan (1992) ori Gordon (2000) și alții consideră că tensiunile și frustrările acumulate în familie, ca rezultat a unor practice de relaționare gresită, predispun copilul la dezvoltarea unei agresivități latente care se poate manifesta oriunde, atât în familie dar mai ales la școală și în societate.

BIBLIOGRAFIE

- Adler, A. (1995), *Psihologia școlarului greu educabil*, Editura IRI, București.
- Anghel, E. (2010), *Psihologia educației pe tot parcursul vieții*, Editura Trei, București.
- Atkinson, R. L.; Atkinson, R.C.; Bem, D.; Smith, D. (2001), *Introducere în psihologie*, Editura
- Bonchiș E. (coord.) (2011), *Familia și rolurile ei în educarea copilului*, Editura Polirom, Iași.
- Botiș, A.; Tărău A. (2004), *Disciplinarea pozitivă*, Editura ASCR, Cluj Napoca.
- Cosmovici, A.; Iacob, L. (coord) (1998), *Psihologie Școlară*, Editura Polirom, Iași

- Crețu, T. (2016), *Psihologia Vârștelor*, Editura Polirom, Iași
- Durning, P. (1995). *Éducation familiale. Acteurs, processus et enjeux*. Paris : PUF.
- Golu, M. (1993), *Dinamica personalității*, Editura Geneze, București.
- Gordon, T. (2014), *Părintele Eficient*, Editura Trei, București.
- Harwood, R.; Miller, A.S.; Vasta, R. (2010), *Psihologia copilului*, Editura Polirom, Iași.
- Ionescu, M., Negreanu, E. (coord.) (2006), *Educația în familie. Repere și practici actuale*, Institutul de Științe ale Educației. Laboratorul Teoria Educației, București.
- Macsinga, I., (2000), *Psihologia diferențială a personalității*, Tipografia Universității de Vest, Timișoara
- Mitrofan I.; Ciupercă, C. (2002), *Psihologia vieții de cuplu*, Editura Sper, București.
- Șchiopu, U; Piscoi, U (1982), *Psihologia generală și a copilului*, Editura Didactică și Pedagogică, București.
- Șchiopu, U; Verza, E (1989), *Adolescență, personalitate, limbaj*, Editura Albatros, București.
- Șchiopu, U; Verza, E (1995), *Psihologia vâștelor*, Editura Didactică și Pedagogică, București.
- Turliuc, N. (2007) *Psihologia cuplului și a familiei*, Editura Performantica, Iași.
- Turliuc, N.; Dănilă, O.; Karner, A. (2009), *Violența în familie. Teorii, particularități și intervenții specifice*, Editura Universității Al. I. Cuza, Iași.

Bibliografie electronică:

<https://ro.wikipedia.org/wiki/Familie>

https://ro.wikipedia.org/wiki/Familie_monoparental%C4%83

<http://www.psychologies.ro/anchete-si-dosar/manual-pentru-parinti-vitregi-2-213754>

<http://www.ultrapsihologie.ro/psihologie/sustinerea-emotionala-a-copilului-din-parinti-divortati/>

https://ro.wikipedia.org/wiki/Violen%C8%9B%C4%83_%C3%AEn_familie

Autori

* Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă „Alexandru Roșca”, Piatra Neamț

** Univ de Medicină și Farmacie “Grigore T. Popa”, Iași, C.S.M. Dr.Ghelerter

Cei mici trec, cu bucurie, pe aici.. cabinetul logopedic 5

Prof. Sabina Blanariu

Prof. Alina Muraru

„Spune-mi și voi uita.

Arată-mi și voi ține minte.

Pune-mă să fac și voi înțelege...”

Copiii, indiferent de naționalitate, de vârstă, de sex, de nivelul coeficientului de inteligență și gradul de deficiență (în cazul elevilor Centrului nostru școlar) au nevoie de sprijin, încurajare și un mediu terapeutic favorabil dezvoltării lor pentru a vorbi, a scrie și a citi corect. Printre trebuințe de creștere și dezvoltare ale acestora, amintim: nevoia de afecțiune și securitate, de apreciere și întărire pozitivă, de încredere în sine, de responsabilitate și independență.

Se impune, prin urmare, o educație specială care constă în programe elaborate, personalizate, îmbunătățindu-le nivelul de autonomie personală spre a le facilita integrarea școlară și, ulterior, cea socială.

Intervenția logopedică constituie o activitate care face parte din Terapiile recuperativ – compensatorii, desfășurându-se într-o atmosferă relaxantă, în care jocul didactic este una dintre modalitățile principale de îndeplinire a obiectivelor propuse:

■ Crearea unui climat afectiv-pozitiv;

■ Stimularea încrederii în sine și a motivației pentru învățare;

■ Încurajarea sprijinului și cooperării din partea colegilor, formarea unei atitudini pozitive a colegilor;

Dezvoltarea independenței, creșterea autonomiei personale;

Sprijin, încurajare și apreciere pozitivă în realizarea sarcinilor;

Folosirea frecventă a sistemului de recompense, laude, întărirea pozitivă, astfel încât să fie încurajat și evidențiat cel mai mic progres;

■ Centrarea învățării pe activitatea practică;

■ Sarcini împărțite în etape mai mici, realizabile;

■ Folosirea învățării afective;

Lucruri ce valorează...

Prof. Aurelia Bilașco

„**Meșteșug** - Meșteșugul înseamnă deopotrivă meserie, profesiune, dar și pricepere, îndemânare, abilitate, talent. Meșteșugurile, indiferent de natura lor, îmbină spiritul practic cu nevoia de frumos și simțul estetic manifestat de om în dezvoltarea lui.

„**Filosofia**” ce se ascunde în spatele produselor meșteșugărești autentice, fac trimitere la valori perene precum bunătatea, iubirea aproapelui, răbdarea, credința sau comuniunea dintre toți și toate.

Artizanat - Artizanatul este un meșteșug practicat cu artă.

Artizan inventiv și neobosit, omul, a cioplit lemnul, a modelat lutul și a țesut pânza pentru a-și face viața mai frumoasă.

Natura specială a produselor meșteșugărești și artizanale derivă din trăsăturile lor distinctive, care pot fi utilitare, estetice, artistice, creative, culturale, decorative, funcționale, tradiționale, simbolice și semnificative social și religioase.

Lucrul manual sau ” handmade ” - Lucrul manual reprezintă realizarea obiectelor, prin diferite tehnici, de mâinile omului, cu ajutorul unor mici unelte (ex. ac, pensulă), sau mecanisme mecanice (războaie de țesut, gherghel șamd.)

Principalele domenii în care a început să se manifeste mai pregnant nevoia de frumos a omului a fost prelucrarea lemnului, realizarea țesăturilor, cusutul hainelor, olăritul - realizarea vaselor, apoi decorarea obiectelor rezultate prin diferite tehnici.

Produse lucrate manual - Obiectele artizanale își au rădăcinile în meșteșugurile rurale, evoluând și transformându-se odată cu omenirea. Multe meșteșuguri specifice au fost practicate de secole și cunosc acum o răspândire planetară grație noilor tehnici de comunicare, în timp ce altele sunt invenții moderne.

Mulți artiști artizani și meșteri populari folosesc materiale naturale, chiar în întregime indigene, în timp ce alții preferă materiale moderne, netradiționale, și chiar materiale industriale reciclate. La acest moment cunoaște un avânt curentul „upcycle”, reprezentat prin refolosirea creativă a deșeurilor nepericuloase, cele mai spectaculoase transformări fiind realizate cu materialele plastice (peturi), hârtie, cutiile de conserve și chiar anvelope uzate.

Tehnici de realizare a obiectelor lucrate manual - Simplitatea multor tehnici de lucru manual asigură perpetuarea lor de la o generație la alta, fiind utilizate atât în scop educațional cât și în scop terapeutic (exerciții în scop medical, tehnici de relaxare, art-terapia în psihologie, șamd).

* * * * *

Realizarea produselor artizanale ajuta la dezvoltarea competențelor și abilităților creative ale copiilor, în general, fiind integrate în sistemele de învățământ preșcolar și primar. ”

FAPTE CARE CONTEAZĂ...

În preajma sărbătorilor de iarnă, elevii claselor a VI-a și a VII-a A, în cadrul unei activități a cercului aplicativ ” ÎNVĂȚ ȘI CRESC- CRESC ȘI ÎNVĂȚ ” coordonat de prof. psihopedagog Aurelia Bilașco și Butucaru Ecaterina-Tamara, au avut oportunitatea de a experimenta învățarea unei tehnici manuale de inodare a sfirii (de fapt se numește tehnica ” macrame ”)... tocmai de la un cunoscut creator popular local.

D.na Maria Otavă, din Izvoare, de micuță a învățat de la mama ei ” lucrul cu acul ” . Acum, are o mică afacere de economie socială, realizând minunate obiecte de decor sau utilitate casnică, diferite obiecte ce sunt folosite în tradițiile și datinile strămoșești cu prilejul sărbătorilor Crăciunului, Anului Nou sau altele.

Produsele artistului -meșter popular, utilizează tehnici vechi și moderne, folosind materiale naturale, în mod etic și sustenabil.Elevii au vizitat standul expozițional (cu vânzare), din incinta ” Galleria Mall ” admirând produsele, și cum era de așteptat...neaparat și ” pipăindu-le ” sau manevrându-le. Păi...cum altfel!?

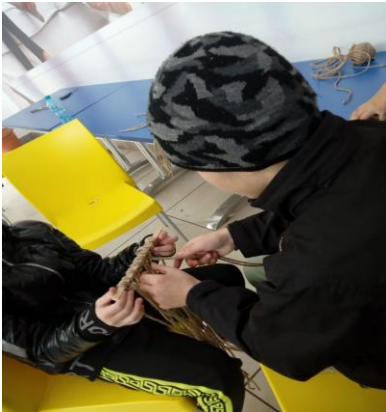

La sosirea noastră, meșterul popular (cu care convenisem în prealabil, la desfășurarea ,, lecției,, practice), rămase profund dezamăgită, la vederea unui grup de 8 băieți și o singură fetiță. Ce-i drept, și ,, doamnele,, aveau o rezervă, în ceea ce privea gradul de interes pe care ” băieții ” l-ar putea avea, pentru o activitate de acest tip.

Iar în timp ce unii, își așteptau rândul...pentru a fi ” preluați de maestru ” ...

...alții, se prinseseră deja, de ” figură ” ...

...și...chiar demaraseră ” producția!

Cu una și cu alta, rezultatul activității a fost surprinzător de pozitiv. Disponibilitatea binevoitoare și genuină a doamnei Maria Otavă, a avut un impact benefic, s-a creat o atmosferă afectiv-pedagogică neașteptată, atât de către noi, cât și de către dumneaei. Finalul a fost chiar cu păreri de rău pentru timpul ce prea repede s-a scurs, și despărțirea a fost ” alinată ” de îmbrățișări sincere și pline de recunoștință. Sperăm într-o următoare experiență comună, la care d.na Maria să ne onoreze cu prezența(precum am convenit în principiu), poate în săptămâna ” Școala altfel ” . Demonstrația vie a faptului că ” Implicarea/atitudinea, face diferența ” ..., am avut-o cu ocazia acestei colaborări. Iar când BINELE și FRUMOSUL își fac loc printre oameni, ADEVĂRUL nu poate să fie decât tot pe acolo.

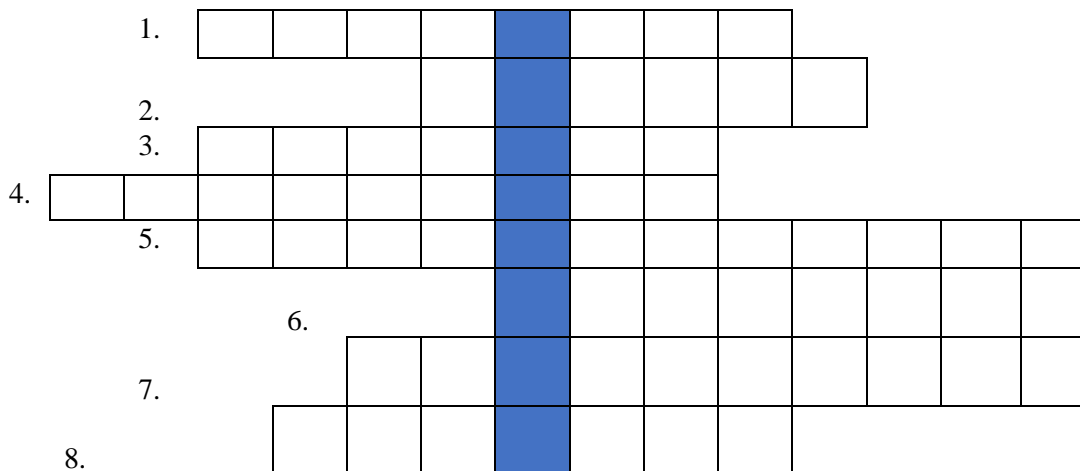

Caracteristicile tulburării de dezvoltare și comportament

Niculina Simion, profesor itinerant/de sprijin

Una dintre tulburările de dezvoltare neurobiologică ce afectează creierul în cele patru arii ale sale de dezvoltare: cognitiv, socializare, de limbaj și de autonomie este Autismul. El poate fi: Autism Slab Funcțional, când autismul este însoțit de retard și Autism Înalt Funcțional, caracteristic geniilor și copiilor supradotați. În cadrul Autismului se cunosc cinci forme: Autismul Infantil, Tulburarea Dezintegrativă a Copilăriei, Sindromul Asperger, Tulburarea Globală (Pervazivă) de Dezvoltare și Sindromul Rett. Toate aceste forme ale autismului sunt însoțite de anumite caracteristici specifice, după care acesta se recunoaște. O mică parte dintre aceste caracteristici, dar esențiale le veți descoperi în rebusul alăturat.

1. Vorbire în ecou sau repetarea mecanică a cuvintelor;
2. Capacitate câștigată printr-o practică îndelungată, experiență;
3. Idei fixe, stereotipii sau obsesii;
4. Care privește organele de simț, care se realizează prin simțuri, senzitiv;
5. Nervozitate sau frustrare însoțită de violență;
6. Mișcări desfășurate în mod automat, mișcări sacadate;
7. Bizarerii, manifestări ciudate, stranii;
8. Mod de a sta retras;

Iarna pe uliță , de George Coșbuc

adaptare de prof. Crina Neamțu

A- nceput de ieri să cadă
Câte-un , acum a stat,
 s-au mai răzbunat
Spre apus, dar stau grămadă
Peste sat.

Sunt copii. Cu multe
De pe coastă vin
Și se-mping și sar
Prin fac mătăanii
Vrând-nevrând.

Colo-n colț acum răsare
Un , al nu știu cui,
Largi de-un cot sunt pașii lui
Iar el mic, căci pe cărare
Parcă nu-i.

- Uite-i mă, , frate,
Mare cât o zi de post,
Aoleu, ce mi-a fost!
Au sub dânsa **7** sate

Nu e , dar e bine,
Peste e numai fum.
 -i liniștit acum,
Dar năvalnic vuiet vine
De pe

 fac c morii;
Și de-a valma se ponesc,
Cum prin se gâlcevesc
 gureșe, c
 vestesc.

 - i măturând pământul
Și-o târăște - abia, abia:
5 ca el încap în ea,
Să mai bată, so
Dac-o vrea!

Vine-o - ncet pe stradă
În cojocul rupt al ei
Și încins cu sfori de tei.
Stă pe loc acum să vadă

Acărost!

S-oțărăște rău

Pentru micul Barbă-cot.

- Ați înnebunit de tot –

ul mamei, dă-mi tu

Să te scot!

Și ea ce-i.

- Ce-i pe drum atâta

- Nu-i nimeni

ștrengari

- Ei, auzi! Vede-i-aș mari,

Parcă trece-adunătură

De tătari!

CUPRINS

Retrospectiva lunii ianuarie.....	3
Modalități de dezvoltare a abilităților socio – emoționale.....	9
Impactul deficiențelor vestibulare, de postură asupra comportamentului de comunicare al copilului cu TSA	12
Influența stilurilor parentale asupra comportamentului preadolescentului	16
Cei mici trec, cu bucurie, pe aici... cabinetul logopedic 5	26
Lucruri ce valorează.....	30
Caracteristicile tulburării de dezvoltare și comportament	34
Iarna pe uliță	35